

КІРА КАСС

A woman with long, wavy blonde hair is shown from the waist up, wearing a strapless, off-the-shoulder purple gown with a fitted bodice and a full, flowing skirt. She is looking slightly to her left. The background is a soft, golden light, possibly a sunset or sunrise, with faint architectural details visible. The overall mood is romantic and elegant.

ТИСЯЧА
УДАРІВ СЕРЦЯ

КСД

КІРА КАСС

ТИСЯЧА
УДАРІВ СЕРЦЯ

КСД

09

KIERA CASS
A THOUSAND
HEARTBEATS

A Novel

КІРА КАСС

ТИСЯЧА
УДАРІВ СЕРЦЯ

Роман

ХАРКІВ
2024 КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2024

ISBN 978-617-15-0678-7 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням: Cass K. A Thousand Heartbeats : A Novel / Kiera Cass. — New York : HarperTeen, 2022. — 576 p.

Переклад з англійської *Дар'ї Петрушенко*

Дизайнер обкладинки *Маріанна Пацук*

Касс К.

К23 Тисяча ударів серця : роман / Кіра Касс ; пер. з англ. Д. Петрушенко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2024. — 576 с.

ISBN 978-617-15-0520-9

ISBN 978-0-06-266578-2 (англ.)

Розкішна брама замку приховує страшні секрети. Королева зникла, а король не може впоратися із цією втратою. Принц не надто переймається долями підданих, тож єдиною надією держави стає принцеса Анніка. Як майбутня правителька вона, звісно, прагне дбати про свій народ. Але як юна дівчина — потребує справжнього кохання. Проте це завелика розкіш для особи високого походження. В інтересах трону їй слід вийти заміж за холодного, егоїстичного вельможу, й Анніка змушена погодитись.

Далеко за стінами замку Леннокс готує повстання проти трону: король зрадив його клан, тож мусить бути жорстоко покараним.

Коли світи Анніки та Леннокса перетнуться, вони вже не зможуть припинити думати одне про одного.

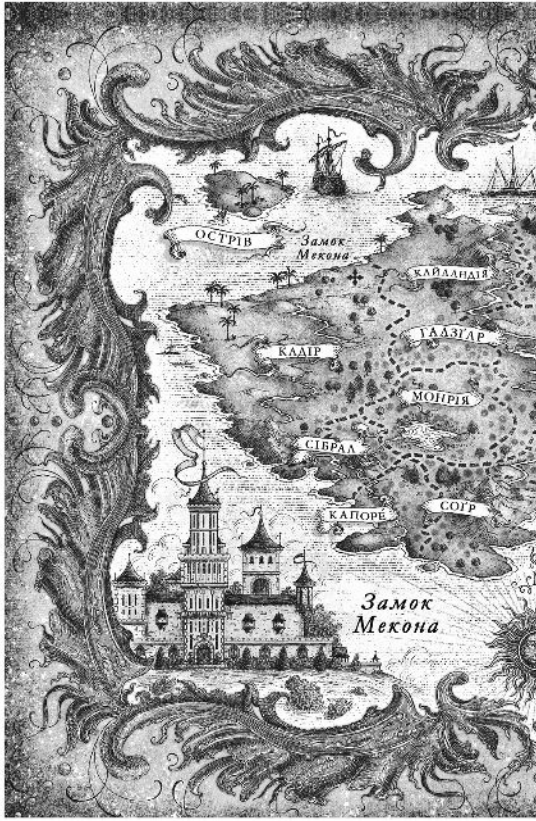
УДК 821.111(73)

© Kiera Cass, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2024

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2024

Терезі —
з усіх причин разом і без жодної зокрема

Частина. I

У той самий час, як Анніка тяглася по свій меч у схованці під ліжком, Леннокс витирав кров зі свого.

І оглядав схил пагорба, переводячи подих. Ще три душі на додачу до ліку, який він давно припинив вести. Після всіх життів, обірваних вістрям його меча, ніхто в Дарейнській армії не зможе похитнути його авторитет. Анніка ж, зі свого боку, проливала кров лише раз. І це була чиста випадковість. Та все одно, її авторитет теж мало хто міг похитнути.

Важлива різниця була в тому, що ті, хто міг, неодмінно це робили.

Анніка обережно встала — ноги досі поболювали. Стала повторювати кроки, доки не змогла рухатися так само граційно, як і завжди, і коли увійшла її служниця, обидві погодилися, що в неї прийнятна хода. Вона сіла біля свого трельяжа, дивлячись на край ліжка, що відбивався у дзеркалі. Доведеться її захищеному під ліжком мечу зачекати день-два. Але Анніка була в захваті від можливості порушити одне з небагатьох правил, які ще могла порушити.

Леннокс тим часом сховав свій меч у піхви й рушив тихим схилом униз. Каван буде задоволений його доповіддю. Бажаючи убезпечити своє становище як тільки можна, він намагався ніколи не давати Кавану причин для невдоволення. Коли ця війна скінчиться — якщо взагалі почнеться, — ціле королівство буде підкорено, і він, Леннокс, триматиме його під п'ятою.

Обидва, Анніка і Леннокс, зосередилися на прийдешньому дні, не знаючи про існування одне одного та не підозрюючи, як кожен із них змінить хід життя іншого.

Або як уже змінив.

Леннокс

Я повернувся до замку, намагаючись вирішити, де зупинитися спочатку: в моєму помешканні чи в їдальні. Глянув на свій мундир і чоботи, витираючи щоку. На тильному боці долоні лишилися сліди бруду, поту й крові, і видно було, що сорочка на мені заляпана усім цим.

Що ж, піду до їдальні. Нехай усі бачать.

Я попрямував до східного входу — найменш доглянутої частини замку Восіно. Правду кажучи, решта була не набагато кращою.

Замок Восіно дістався нам із чужих рук, щоб не сказати гірше, покинутий якимось забутим королівством і оголошений нашим домом. На його утримання йшло якнайменше зусиль. Зрештою, він мав бути лише тимчасовим прихистком.

Увійшовши, я побачив Кавана, який сидів за головним столом.

Як завжди, моя мати була поряд.

Ніхто ніколи не сідав з ними. Навіть мене ніколи не вшановували запрошенням.

Решта армії сиділа як заманеться, і її неофіційні ранги вільно перемішувалися між собою.

Я привернув увагу, тільки-но увійшов, холоднокровно крокуючи центральним проходом і тримаючи зап'ясток на руків'ї меча. Розмови стихли до шепоту. Люди вивертали шиї, щоб бачити краще.

Моя мати помітила мене першою, і її пудрово-блакитні очі окинули мене злим поглядом. Коли люди вступали до наших лав, розкішні шати змінювали на певну форму, і більшості з нас лишалося дуже мало особистих речей. Мати користалася перевагою становища: щодня виходила до їди в сукнях, які колись носили інші мешканки замку — єдина жінка у Восіно, яка могла дозволити собі такий привілей.

Обличчя Кавана, праворуч від неї, прикривав кубок, з якого він пив. Він гримнув ним по столу й витер жорстку бороду тильним боком вже брудного рукава. Важко зітхнувши, зупинив погляд на мені.

— Що це? — спитав він, вказуючи на мій закривавлений одяг.

— Вранці було три спроби дезертирства, — повідомив я йому. — Краще відправити візки по тіла, доки їх не почали жерти вовки.

— Це все? — спитав Каван.

Це все?

Ні, не все. Це останній вчинок у низці діянь в ім'я нашого народу, в ім'я Кавана і щоб довести власну спроможність. І ось я стою, мовчазний і весь у крові, чекаючи, коли він нарешті — *нарешті* — визнає мене.

Я відстоював свою позицію, вимагаючи, щоб він це помітив.

— Я вважаю цілком значним самотужки побороти в темряві ночі трьох молодих, добре навчених рекрутів. Зберегти в секреті як наше розташування, так і наші наміри й вийти із цієї бійки без жодної подряпини. Але я можу помилятися.

— І вже вкотре, — буркнув він. — Трісто, накажи своєму синові заспокоїтись.

Я метнув погляд на матір, але вона змовчала. Я знав, що він цькує мене — це була одна з його улюблених розваг. І все ж був дуже близький до того, щоб зірватися. Врятувала мене метушня в коридорі.

— Пропустіть! Пропустіть! — волав хлопець, вбігаючи до зали.

Такий галас міг означати лише одне: останній Похід завершено, й наші війська повернулися.

Обернувшись, я спостерігав, як Олдрік із залишками своїх людей входить до їдальні — кожен тягнув за собою по дві корови.

Каван тихо засміявся, і я відступив убік. Мить моєї слави було затьмарено.

Олдрік мав у собі все, чого шукав Каван. Широкі плечі та гнучку волю. Його сплутане темно-руде волосся впало на чоло, коли він прихилив коліно там, де щойно стояв я. Позаду були двоє солдатів, спеціально відібраних ним у його Похід. Вони були вкриті рудою багнюкою, а один був без сорочки.

Я схрестив руки на грудях, споглядаючи цю сцену. Шість корів у їдальні.

Можна було лишити їх надворі, але Олдрік чудово знав, що це найбільше та найкраще завоювання, здобуте у таких вилазках.

А найгірше? Тіло в мішку.

— Могутній Каване. Я привів пів дюжини голів худоби для дарейнської армії. Приношу вам у дар мою здобич, сподіваючися, що вона доводить мою вірність та цінність, — сказав Олдрік, низько схиляючи голову.

Кілька людей аплодували, вдячні за харчі. Наче цього вистачить, щоб прогудувати хоча б небагатьох із нас.

Каван встав і підійшов оглянути корів. А коли закінчив, то поплескав Олдріка по плечу й обернувся до юрби.

— Що скажете? Задоволені таким підношенням?

— Так! — загорлали всі. Ну, майже всі.

Каван розсміявся гортанним сміхом.

— Погоджуюся. Встань, Олдріку. Ти добре послужив своєму народові.

Залунали оплески, і навколо Олдріка та його людей зібрався натовп. Я скористався нагодою вислизнути. І міг лише головою похитати, гадаючи, в кого він украв тих корів. Я вже подумки ладен був насварити його за таку самовдоволеність, аж тут глянув на свою сорочку, нагадав собі, хто я, і викинув це з голови.

То було лише завдання. І зараз моє завдання було виконане, і я збирався перепочити трохи. Ну, якщо єдина в замку жіноча істота, яка мені небайдужа, дозволить.

Я відчинив двері, і одразу загавкала Пушинка.

Я засміявся.

— Знаю. Знаю.

Підійшов до свого неохайно застеленого ліжка і скуйовдив хутро на її голові.

Я знайшов Пушинку, коли вона була ще дитинчам. Вона була поранена, і здавалося, що згряя її покинула. Якщо хтось і здатен був зрозуміти її, то це я. Сірі лисиці — зазвичай нічні істоти (що я затямив на гіркому досвіді), та коли я приходив, вона завжди оживлялася.

Відкинувшись на спину на ліжку, вона підставила мені свій живіт. Я почухав її, а тоді заходився пересувати дошки з-під вікна.

— Вибач, — сказав я їй. — Просто не хотів, щоб ти бачила мене з мечем. Не так. А зараз можеш тікати, якщо хочеш.

Вона залишилася на ліжку, доки я роздивлявся себе в маленьке бите дзеркало на столі. Було гірше, ніж гадав. Бруд розмазався по чолу, щока заляпалася кров'ю. Я глибоко вдихнув і вмочив рушника в таз із водою, змиваючи все, що накоїв.

Пушинка походжала на ліжку взад-вперед, і я міг заприсягтися, що вона дивиться на мене стривоженим оком. Сірі лисиці — з родини псових. Вона мала вовче чуття, і я не сумнівався, що зараз вона чує

запахи всього, що є на мені. Відчував, ніби вона точно знає, що я за людина і що тільки-но скоїв. Але вона була вільна приходити і йти, та завжди поверталася, тож сподівався, що вона не зачаїла на мене зла.

Втім, це було не важливо. Я сам був злий на себе.

Анніка

О — сь, міледі, — сказала Ноемі, підколюючи поділ моєї сукні до корсажа.

— На цьому все. Вона закусила губу, ніби обмірковуючи щось.

Я спробувала всміхнутися своєю найбільш обнадійливою усмішкою.

— Що б там не було, кажи. Відколи це між нами з тобою якісь секрети?

Вона нервово торкнулася своїх темних кучерів.

— Це не секрет, міледі. Просто гадала, чи готові ви бачити його знову. Хоч когось бачити.

Ноемі закусила губу. Одна з багатьох її милих звичок.

Я взяла її за руку.

— Завтра День заснування. Народ має бачити, що з їхньою принцесою все добре. Моя присутність при дворі заохочує краян, а це моя головна роль.

Я схилила голову.

Якби Ноемі була мені справжньою сестрою, то могла б посперечатися. Як моя служниця вона просто відповіла:

— Дуже добре.

Причесавши мені волосся й привівши до ладу сукню, Ноемі взула мене в найміцніші черевики, і я вирушила.

Хоч я прожила тут усе життя, але замок Мекона досі викликав у мене трепет своїми розчахненими вікнами, просторими мармуровими підлогами, низкою галерей. А важливішим за всю його красу було те, що замок Мекона був мені домом.

Моя мати та мій батько відмовилися вінчатись у церкві, натомість обмінялися шлюбними клятвами в полі біля замку.

Тут я народилася. Мої перші слова, перші кроки — все, що буває вперше, сталося тут. Так пишалася всім цим, так обожнювала цей палац і цю землю. Чого б тільки не зробила заради них. І справді — здавалося, не було нічого, чого я не зробила б заради Кадіра.

Я повільно рушила до обідньої зали. Підійшовши до дверей, зупинилася. Може, Ноемі таки мала слухність — може, я поквапилась. Але мене вже бачили, і зараз було надто пізно.

Ескал помітив мене раніше за батька, швидко встав і рушив через залу привітати мене. Моє обличчя розпливлося в усмішці, коли він обійняв мене — в першій справжній усмішці за кілька тижнів.

— Мені не терпілося побачити тебе, але Ноємі казала, ти не схильна до товариства, — тихо промовив він. Підніс руку, відкинувши пасмо волосся зі свого обличчя. Ми з Ескалом обидва успадкували попелясто-русяве волосся й теплі карі очі нашої матері Евеліни, але саме Ескал, без жодних сумнівів, був прямою подобою Терона Ведетта.

— Запевняю, ти б нудьгував. Самі лише мої зітхання про мій стан. До того ж, упевнена, ти мав значно важливіші справи, — я намагалася говорити безтурботним тоном, та відчувала, що не вдається.

— Ти сьогодні інакша, — сказав він, заспокійливо кладучи руку мені на плече.

Я знизала плечима.

— І відчуваюсь інакшою.

Він важко глитнув.

— То про все домовлено?

Я кивнула й понизила голос:

— Усе тепер буде, коли Батько вирішить.

— Ходи й поїж. Немає горя, яке не підсолодить кориця.

Я хихикнула, доки ми йшли, згадуючи слова нашої матері. Вона мала багато ліків від того, що ятрить душу. Сонце, музика, кориця...

Але мій сміх швидко обірвався, коли я обійшла навколо стола й присіла в реверансі перед батьком. Ким він буде сьогодні?

— Ваша Величносте, — привітала його я.

— Анніко. Радий знову бачити тебе здоровою, — підкреслено промовив він. Із цих п'яти слів я зрозуміла, що темрява, яка іноді застеляла його розум, сьогодні видалася низькою та густою.

Засмучена, я посіла місце ліворуч від нього й стала роздивлятися придворних, які тихо снідали. Це було по-своєму музикально — дзенькіт виделок і ножів по порцелянових тарілках, наче передзвін серед тихого гомону голосів. Світло смугами падало крізь аркові вікна, і, схоже, ранок обіцяв нам погожий день.

— А тепер, коли ти на ногах, ми маємо обговорити деякі справи, — почав батько. — Завтра День заснування, тож сьогодні ввечері прибуде

Ніколас. Я подумав, це стане для тебе відмінною нагодою освідчитись йому.

— Сьогодні? — я, як могла, змирилась із цим рішенням, та гадала, що маю більше часу. — Звідки ви знали, що я повернуся сьогодні до двору?

— Я не знав. Та це мало статися так чи інакше. Він рідко з'являється при дворі без причини, і краще зробити це швидше, ніж відкладати на потім. Можеш просити його руки після вечері.

Що ж, він дуже ретельно все облаштував.

— І... Я маю просити?

Батько знизав плечима.

— Протокол. Ти вища від нього за рангом.

Він дивився на мене звуженими очима — досі сердився, що я насмілилася суперечити йому.

— І маєш... міцнішу вдачу, ніж ми гадали. Тож навряд чи зомлієш від думки про те, щоб зробити перший крок.

Хотілося кричати на нього, благати, щоб мій добрий батько повернувся до мене. За тими очима був чоловік, який розумів мене, який бачив у мені мою матір. І я так тужила за ним, що робила все можливе, аби не зневажати цього чоловіка.

Але я досі була донькою моєї матері. Заради неї й далі всміхалася, твердо вирішивши зберегти те, що залишилося від нашої родини.

— Так, мілорде. Це не стане на заваді.

— Добре, — він повернувся до своєї страви.

Ескал був вірний слову. Глазуровані хлібці з корицею стояли просто під рукою. Та, хоч які вони були спокусливі, я повністю втратила апетит.

Леннокс

Я прокинувся за кілька годин, відчуваючи на своїй нозі морду Пушинки. Я глянув на неї, дивуючись, чому вона не втекла туди, де зазвичай ховалася більшість дня. Може, просто знала, що вона мені потрібна.

Ягоди, які я назбирав уранці, досі були в моїй поясній торбині, і я лишив їх для неї маленькою грудкою на краю ліжка, доки перевдягався на останок дня. Чорні штани, заправлені в чорні шкіряні чоботи, біла сорочка під чорний жилет. І хоч я не збирався сьогодні їздити верхи, та одягнув свій плащ.

Із глибини замку я вийшов у туманний день і рушив у поле, а океанський вітер куйовдив моє волосся.

Я бачив кам'янисту стежку, що збігала до океану, де люди парами ловили рибу широкими неводами на тій жменьці крихітних човнів, що ми мали. Інші розбрелися полями й збирали зерно. Деякі фрукти й горіхи самі росли в навколишніх лісах і на горі, а земля була придатна під рільництво, якщо докласти зусиль. Шкода, що потрібно було *аж стільки* зусиль.

Удалині чути було брязкіт мечів, і я рушив до арени, намірившись запропонувати допомогу в навчанні. Та коли дістався туди, то побачив, що учні вже в умілих руках Ініго, а це означало, що користі від мене майже жодної. Закинувши ногу на найнижчу лаву навколо арени, влаштувався виглядати таланти.

— Ось цей, — почув чийсь шепіт. — Уранці вбив трьох людей, які намагались утекти. Кажуть, він очі та вуха Кавана.

— Якщо полонять якусь важливу особу, він єдиний, хто може... *подбати* про неї, — відповів ще один приглушений голос. — Навіть охоронцям Кавана бракує холонокровності вбивати їх.

— Каван сильний, та не безсердечний, — вклинився третій голос.

— Гадаєш, він нас чує?

— Якщо я очі та вуха Кавана, краще припустити, що я чую завжди, — сказав я, не дивлячись у їхній бік.

А тоді зробив помилку, обвівши поглядом арену. Щоразу, як дивився комусь в очі, вони швидко відверталися.

Я знав, що таке визнання. Цікаво, як це — коли тебе посправжньому знають, відсторонено спитав себе я.

А тоді на поверхню зринув глибший біль, і я спитав себе, як це — бути прощеним.

Із безпристрасним обличчям я стежив за навчальними боями, але мої думки вирували, перечіпаючись одна за одну.

— Вражає хтось?

Я випрямився — поряд зі мною влаштувався Каван.

Ризикнув глянути на нього, сподіваючись, що він не помітив зневаги в моїх очах.

Він не гаяв сил на перевдягання, щоб справити враження, і був вбраний у кілька шарів старої шкіри. Його темне волосся було зав'язане на потилиці, але при цьому нечесане, однією довгою косою перекинуте через праве плече. Мої очі ріднили мене з Матір'ю, але волосся часто обманювало нових рекрутів, начебто я його син.

— Важко сказати.

Каван рохнув.

— Цього тижня в нас з'явилися двоє хлопців із Сібрала.

Останнє слово повисло між нами. Сібрал був так далеко на заході, що майже сусідив з ворогом.

— Далеченька подорож, — зауважив я.

— Так. Виявляється, вони нас не шукали. Навіть не знали, що ми існуємо. Але забрели на край наших земель і щасливо приєдналися до нас за житло й теплий одяг.

— Не знали, що ми існуємо, — буркнув я.

— Не турбуйся. Незабаром усі знатимуть.

Він нахилився, підтягнувши свої важкі штани.

— Щодо твого сьогоднішнього здобутку. Троє на одного — це чимало. Та я волів би, щоб ти поклав край їхнім втечам, а не ловив їх. Так би ти не гаяв часу дарма. А нам потрібна кількість.

Я прикусив язика. Не моя провина, якщо це маленьке *королівство* не відповідає очікуванням людей.

— Що ви пропонуєте?

— Попередь як слід.

Каван глянув у небо.

— Чув, ти сьогодні даєш черговий урок. Доведи до відома наслідки.

Я відвів погляд, зітхнувши.

— Так, сер.

Він поплескав мене по спині.

— Хороший хлопчик. Приглядай тут. Якщо хтось подає надії, доповідай мені.

І з цим він покрокував геть. Люди розступалися перед ним. Таку зустріч отримував і я, ідучи кудись, хоч Кавана приймали з набагато більшими почестями. Я дивився йому вслід із думкою, що в цьому може бути дещо цінне. Якщо не можу здобути розуміння чи прощення, мабуть, вдовольнюся тим, щоб мене боялися.

Анніка

Запах старих книжок приголомшив мене, щойно я відчинила двері бібліотеки. Відчула, як тягар на моїх плечах зовсім трохи, але полегшав. Окинула поглядом залу, вдивляючись у кожну річ, ніжачись у спокої, який дарувала мені бібліотека.

Так багато знань у цій кімнаті, так багато історій. Попереду були низькі полиці, серед яких можна було блукати, як у лабіринті, і відкритий простір зі столами для навчання. Коли вечорове сонце зазірало у ці вікна, було дивовижно; навчання тут дало мені змогу водночас читати й грітися на сонці, мов кішка. Блаженство.

А ще це була простора зала, з галереєю на другому поверсі заднього відділення та драбиною попереду — від самого погляду на її верхні щаблі в мене голова йшла обертом. Деякі старіші книжки було прикуто до полиць; якщо хтось хотів винести їх із бібліотеки, то мав отримати дозвіл від самого короля, а потім переконати Ретта — який охороняв бібліотеку, мов живу істоту, — виконати цей наказ. Наша колекція була такою великою, що часом із сусідніх королівств приїздили позичати в нас книжки. Тут були навіть відра з піском, заховані під різьбленими дерев'яними лавами, щоб урятувати якомога більше книжок в разі пожежі. Пощастило, що такої пригоди в нас не траплялося ніколи.

Доки я оглядала місце, насолоджуючись душевним спокоєм, який дарувала мені бібліотека, з-за високої полиці вийшов Ретт і всміхнувся.

— А я запитував себе, де це ти! — вигукнув він, кладучи стос книжок на найближчий стіл і підходячи обійняти мене.

Ретт єдиний у палаці не турбувався дотримуватися церемоній зі мною. Може, тому, що ми були знайомі з дитинства, або тому, що він починав як конюх і звик бачити мене розхристаною та галасливою, але Ретт поводився зі мною так, наче тіара в моєму волоссі — не більше як чергова іграшка.

— Я трохи нездужала, — сказала йому.

— Сподіваюся, нічого серйозного, — запитав він, відступаючи з яскравою широкою усмішкою.

— Зовсім ні.

Він усміхнувся.

— Що тобі сьогодні до душі?

— Казки. Ті, в яких герої отримують усе, чого бажали, а потім живуть довго й щасливо.

З тією ж усмішкою, що не сходила з обличчя, він поманив мене пальцем, ніби кажучи: «За мною».

— Пощастило тобі — на тому тижні ми отримали дещо нове. А оскільки я так добре знаю вас, міледі, то знаю напевне, що ви не читали... оцю, — запропонував він, хапаючи книжку з високої полиці, — вже давно.

Він вклав мені в руку добряче потертий роман, і я спитала себе, чи хтось іще в замку читав його, окрім мене. Часом здавалося, що я єдина в усьому палаці турбувалася ходити до бібліотеки.

— Власне, це буде ідеально. Заспокійливо.

— Візьми також нову, — наполіг він, кладучи ще одну книжку згори. — Ти неприродно швидко читаєш.

— Недостатньо швидко, — з усмішкою заперечила я.

Мить він дивився на мене, і щось незнайоме промайнуло в його очах.

— Хочеш залишитись і випити чаю? Чи навіть краще — я знайшов ще один замок, тож можеш спробувати...

Я зітхнула, бажаючи лишитися. Але завтра буде виснажливий день. А сьогодні — навіть гірше.

— Прибережи замок на наступний раз. Одного дня я тебе перевершу.

— Станеш верховною правителькою? Так. Швидше читатимеш? Звісно. Але відмикати замок швидше за мене? — з удаваним обуренням промовив він. — Ніколи!

Я хихикнула.

— По-перше, це ми ще подивимось. І по-друге, я навіть правителькою не стану — щасливо житиму за панування мого брата. Колись.

— Усе одно, — відповів він. Його задоволена усмішка ніколи не згасала.

— Дякую за книжки.

— В будь-який час, Ваша Високосте.

Із цим я пішла геть. Знала, що сьогодні ноги турбуватимуть мене, але провести на ногах стільки часу виявилось болісніше, ніж я гадала. Коли посеред сходів книжки вислизнули з рук, кинулася по них надто

швидко — і зрозуміла, що щось справді не так. Зашипіла від різучого болю в лівій нозі й швидко озирнулася, дякуючи, що сама.

Я ступала обережно, повільніше, ніж мені хотілось, але не в змозі рухатися швидше. Нарешті я дісталася своєї кімнати й відчинила двері.

— Ваша Високосте! — скрикнула Ноемі й кинулася зачинити їх за мною.

Я скривилася, підбираючи спідницю.

— Наскільки погано?

— Схоже, поріз відкрився. Добра новина: лише один. Нумо, вкладімо вас до ліжка.

Вона закинула мою руку собі на шию, і я поволі випрямилася.

— На бога, що ви робили?

— Куштувала страви. Ходила до бібліотеки. Знаєш же, якою безрозсудною я буваю.

Ноемі всміхнулася, вкладаючи мене на живіт.

— Приємно чути, що ви знову жартуєте.

Раніше я питала себе про це: чи повернеться колись до мене сміх.

— Принесеш книжки, будь ласка? Щоб я мала чим себе зайняти.

Вона побігла назад і принесла книжки, склавши їх на нічному столику. Я дивилася на потерту обкладинку поряд із новенькою, вдячна, що Ретт наполіг на обох. До вечора буду прикута до ліжка.

— Його Величність сповістив, що сьогодні ввечері у вас важлива зустріч. Хотів, щоб я приготувала вашу найкращу сукню. Зазвичай я обрала б сріблясту, та, зважаючи, що рана відкрилася, може, буде безпечніше у чомусь темно-червоному?

— Дуже кмітливо, Ноемі. Дякую.

— Зараз пектиме.

— Знаю.

Я намагалася не видати ні звуку, доки вона робила свою справу. Що менше вона знає про мій біль, то краще. Я лежала, намагаючись думати, якими словами робитиму шлюбну пропозицію. Особливо тому, з ким не мала жодного інтересу одружуватись.

Я зітхнула, намагаючись відігнати огиду. Шлюб Матері й Батька був домовленим, та в них було кохання, таке велике, що його кінець зруйнував мого батька зсередини. Коли Мати зникла, він місяцями був невтішний.

Тож я з перших вуст знала, що шлюб із розрахунку — не обов'язково жахлива річ. До того ж палац такий великий, що ми, напевно, майже весь тиждень бачитимемось лише за обіднім столом. Я все одно матиму власну кімнату, і бібліотеку, і мого брата, і Ноємі. Все одно матиму стайні, бачитиму обличчя всіх, кого полюбила і кому звикла довіряти. Просто до всього матиму ще й чоловіка. От і все.

Коли Ноємі завершила свою справу, я взяла одну з книжок і забулась у світі, в якому всі мрії людей збуваються.

Леннокс

Н — е зволікайте, — командував я, ведучи групу молодих рекрутів пологим схилом, навмисне уникаючи місця, де зупинив трьох дезертирів лише сьогодні вранці.

Вітер здиблював океан, шелестів у трав'янистих заростях і змушував мене горлати, щоб почули. Це було добре. Люди звикли, що я горлаю.

— Збирайтеся тут, — наказав я близько десятку солдатів, що юрмилися на вершині пагорба.

— Скажімо, ви на бойовому завданні й відбилися від групи. Загубилися в тому лісі або втратили свій компас. Що робитимете? — спитав я. І отримав тишу у відповідь. — Жоден?

Вони просто стояли, схрестивши руки на грудях, і тремтіли.

— Дуже добре. Якщо пересуваєтеся вдень, усе доволі просто. Сонце рухається зі сходу на захід.

Я глянув у землю й майже одразу знайшов те, що треба.

— Берете палицю з пів метра — метр завдовжки, і втикаєте сторч у землю.

Я встромив палицю, спорудивши короткий стовпець.

— Коли зійде сонце або щойно ви помітите тінь від палиці, покладіть камінь у кінець цієї тіні.

Я поклав камінь в уявну тінь.

— Потім чекайте хвилин п'ятнадцять. Сонце зміститься, і тінь від палиці теж. Другий камінь покладіть у кінець нової тіні.

Я поклав на землю другий камінь.

— Уявна лінія між двома цими каменями веде зі сходу на захід. Якщо піти у східному напрямку й відхилитися на північ, то зрештою вийдете до замка. Або до океану. Сподіваймося, ви досить кмітливі, щоб розрізнити.

Мовчання. Ну, принаймні мені це здавалося кумедним.

— Пересуватись уночі — геть інша гра. Тому ви маєте навчитись орієнтуватися за зірками.

Багато хто переминався з ноги на ногу, ще більше тулились одне до одного.

Чому ніхто не розумів, як це важливо? В кінці шляху на нас чекає *королівство*. А людей турбує лише холод.

— Погляньте. Бачите ті чотири зірки, що утворюють маленький нерівний квадрат?

Знову тиша.

— Хто-небудь?

— Так, — нарешті відповів хтось.

— Ви всі його бачите? Якщо ні, ви маєте сказати мені негайно. Я не зможу навчити вас, якщо ви вже загубилися.

Тиша.

— Дуже добре. Це Великий Віз. Якщо провести лінію крізь ті останні дві зірки й продовжити її, то знайдете найяскравішу зорю в небі: Полярну. Всі бачать?

Серед моїх учнів почулися невпевнені шепоти.

— Полярна зоря розташована майже в самому центрі північної півкулі. Вона не рухається в небі, але інші зірки обертаються навколо неї. Якщо глянете рівно вгору й зосередитесь на цій точці, а потім знову проведете лінію до Полярної зорі, це вкаже вам на північ. Якщо тримаєте курс на північ, ви неодмінно знайдете замок.

Я озирнувся, щоб побачити, чи хтось зрозумів. Усе це здавалося мені цілком очевидним, але я вивчав небо раніше, ніж навчився читати — ще коли під рукою було що читати. Ніхто не ставив жодних запитань, тож я продовжив.

— Ще один спосіб — узяти дві палиці, а потім обрати в небі яскраву зорю й розташувати палиці якраз під нею, десь за метр одна від одної. Потім, як із сонцем, чекаєте двадцять хвилин, доки зорі змістяться. Якщо зоря сходить просто над вашими стовпами, ви стоїте обличчям на схід, а якщо сідає за ними — на захід. Якщо зміщується праворуч, ви стоїте обличчям на південь, а якщо ліворуч — на північ. Не переплутайте ці напрямки, інакше безнадійно заблукаєте. Наступні кілька ночей вашим завданням буде приходити сюди й тренуватися, навіть за хмарної погоди. Впродовж місяця ви маєте опанувати це.

— А зараз — гляньте на мене, — наказав я, швидко повертаючи до себе увагу кожного солдата. — Я пояснив вам, як за допомогою неба знайти дорогу сюди та звідси. Але зрозумійте мене чітко, — я зробив паузу, щоб зазирнути кожному в очі. — Якщо ви скористаетесь цими

вміннями, щоб утекти, то матимете справу зі мною. І якщо це станеться, ви пошкодуєте.

Якась хоробра душа прошепотіла:

— Так, сер.

— Добре. Вільно.

Коли останні тіні учнів зникли за гребенем пагорба, я видихнув і приліг на траву, дивлячись у небо.

Часом, навіть у моїй кімнаті, в замку було надто голосно. Гулкі кроки, осяччі суперечки та зайвий сміх. Але тут... тут я міг думати.

Я здригнувся від шурхоту поряд зі мною й заспокоївся, лише коли усвідомив, що мене знайшла Пушинка.

— А. Полюєш? Упіймала щось смачненьке?

Я спробував почухати її голову, та вона вже рушила далі, тож я знову став дивитись у небо.

В ньому була краса, моторошне нагадування про те, які ми крихітні. Колись батько показував мені всі ті обриси, розповідав про героїв та історії, пов'язані з лініями на небі. Я не знав, як багато з них варто сприймати серйозно. Але зараз мені подобалося думати, що хтось — іще один батько — розповідає своєму синові ті самі історії, а хлопчик гадає, що має в житті якусь можливість, що може стати тим, про кого складатимуть легенди, тим, кого закарбують у зірках.

Бідолашний хлопчик. Одного дня ілюзія розіб'ється.

Та я сподівався, що він досі плекає її, хоча б одну ніч.

Анніка

Надворі сходив місяць, зорі блищали навколо, мов діаманти, хоч було ясно видно, що не всі вони білі. Деякі були блакитні або жовті, деякі — рожево-червоні. Нічне небо було мов придворна леді в найгарнішому вбранні. Зорі були її вишуканою сукнею, а місяць — її бездоганною короною.

Зала повнилася музикою й щасливими людьми, а на танцювальному паркеті тіснилися парочки: старі й молоді. А я стояла під стіною, дивлячись у вікно.

Кузен Ніколас був тут, як і обіцяв — стояв прямий, мов спиця, і відверто нудгував. Не те щоб він колись бував інакшим.

Ніколас — відомий загалом як герцог Каніський — був високий і стрункий, із каштаново-рудим волоссям і сторожкими очима, які свідчили про думки, утримувані при собі.

Як людина, котра забагато ділиться власними думками, колись я захоплювалася цією рисою. Він був довершений, і гідний, і, якщо вірити моєму батькові, належав до єдиної родини, яка мала значення.

Обох його батьків стратили за наказом мого дідуся як підозрюваних у загрозі короні. В жилах його матері, леді Леони, текла королівська кров від якогось *дуже* далекого родича, з такої відгалуженої гілки родоводу, що практично зникла. Ніколаса пощадили, адже він був лише немовлям і, щойно дав змогу вік, присягнув на вірність нашій родині. Можливо, він і мав прибічників деінде, та, наскільки я знала, ніколи не відступав від своєї позиції — підтримувати рід Ведеттів. Та це не припиняло чуток, а їх було достатньо, щоб спонукати Батька до дій. Тривалий час він зазирає у майбутнє, моє та Ескала.

Вибір партії для Ескала був складний: кожна можлива наречена диктувала певні умови, але й обіцяла певні переваги для королівства. А що ж я? Єдиним хлопцем, гідним моєї руки, був той, хто міг украсти моє положення. Об'єднати наші роди означало покласти край будь-якому можливому суперництву з Ескалом. Ані хитрої математики, ані вишуканих слів. Це було просто... для всіх, окрім мене.

Я не мала кращої відповіді для свого батька, окрім відвертого «ні». Але моє «ні» було дуже грубо відхилене. Тож я застрягла з Ніколасом, який невідступно слідував за мною, навіть коли я відходила,

намагаючись поговорити з гостями. За кілька хвилин він знайде мене й нависне над моїм плечем, аж надто близько.

— Зазвичай ви танцюєте, — зауважив він.

— Так. Я недобре почувалась і досі одужую, — відповіла я. Він щось безпристрасно гмикнув і залишився поряд, споглядаючи юрбу.

— Вам подобається їздити верхи, правда? Ви ж поїдете кататися з Його Величністю, Його Високістю і мною, так?

А ще він завжди розмовляв у такій манері. Робив твердження, але із запитанням у кінці, щоб здаватися чемним.

— Я люблю їздити верхи. Якщо добре почуватимусь, упевнена, що зможу приєднатися до всіх.

— Дуже добре.

Ось тільки, якщо це було так добре, чому він не всміхався? Чому він *ніколи* не всміхався?

Я обвела поглядом залу, намагаючись уявити таким усе своє подальше життя. І, як майже в кожній ситуації, спитала себе, що зробила б моя мати. Та не могла думати, що зробила б вона зараз, не думаючи про те, що вона робила б під час подій, які призвели до цього. По-перше, вона була б на моєму боці. Це я знала без сумніву. Навіть якщо це означало піти проти Батька, навіть викликати його гнів, вона підтримала б мене. По-друге, якби ми програли, Мати б шукала чогось доброго в моєму становищі. Невтомно перебирала б усе в пошуках світлих моментів.

Я знову придивилася до кузена Ніколаса. Так, він суворий, холодний. Та, може, із цим приходять глибше почуття відповідальності. Імовірно, він присвятить життя підтриманню та збереженню того, що для нього важливо. Як його дружина, я неодмінно підпадатиму під цю категорію.

А кохання... Я не знала, як глибоко він здатен на це почуття. Сама я пережила лише іскру кохання в дитинстві. Усміхнулася, пригадавши ту поїздку з Матір'ю і той дім при дорозі. Я скучила за подорожами у світ. Скучила за її провідною рукою.

Я зустрілась очима з батьком, і він глянув на мене, немов закликав піти й покінчити із цим. Я глитнула, виструнчившись усім тілом.

— Ніколасе?

— Вам треба поїсти, так? — припустив він. — Ви небагато їли за вечерею.

Боже, він так придивлявся.

— Ні. Дякую. Не приєднаєтесь до мене на хвилинку?

Він насупився, приховуючи збентеження, та все ж рушив слідом за мною в усамітнений коридор.

— Чим можу допомогти? — спитав він, дивлячись на мене з-під зсунутих брів.

«Зникни», — подумала я.

— Зізнаюся, я майже не знаю, як почати цю розмову, та сподіваюся, вам стане ласки вислухати мене.

Я ненавиділа звук власного голосу. Він був далеким, пласким. Але Ніколас, здавалося, не помітив. Лише коротко кивнув мені, наче слова були б марнуванням сил.

Я відчула, як під бровами проступає піт. Якою брехнею я мала просити його руки?

— Пробачте, але ранг диктує, що саме я маю поставити це запитання.

Я кахикнула — слова не йшли без поштовху.

— Ніколасе, ви одружитесь зі мною? Якщо ні, то я зрозумію і не...

— Так.

— Так?

— Так. Очевидно ж, наскільки це буде розсудливо.

Розсудливо. Так, це перше слово, яке спадає на думку леді, коли вона замислюється про шлюб. А не слова з романтичних книжок на кшталт «шалене самозабуття» або «доля».

— Дуже слушно. І, гадаю, це стане великою радістю для нашого народу. Другою після того, як Ескал візьме шлюб.

Він кивнув.

— Тоді ми подамо приклад.

І, без жодного попередження, він поцілував мене. Слід було підозрювати, що, коли його рот зовсім не вміє вигинатись в усмішці, то його вміння складатися для поцілунку буде жахливим.

Одним махом дві найбільші події мого життя — шлюбна пропозиція і перший поцілунок — здійснилися. І обидві гостро розчарували мене.

— Ходімо назад, — сказав він, подаючи мені руку. — Його Величність захоче дізнатися.

Я зітхнула.

— Справді, захоче.

Вклала руку в його долоню і рушила до бальної зали. Батько дивився на нас, і в його очах було запитання. Я відповіла поглядом.

Чи бачив він, як розривається моє серце? Чи бачив він, що накоїв? Я не знала, що гірше: вважати, що не бачить, чи вважати, що бачить, але йому байдуже.

Ні. Я відмовлялася в це вірити. Мій батько досі був там. Я знала.

Ескал швидко підійшов і вклонився.

— Даруйте, кузене Ніку, але...

— Ніколасе, — виправив він. — А не «Ніку».

Він скривив обличчя, наче односкладове ім'я було нижчим за його гідність.

Ескал швидко прикрив рукою веселу усмішку.

— Авжеж. Ніколасе, дозвольте мені втрутитися, будь ласка. Я давно не танцював зі своєю сестрою.

Ніколас насупився.

— Ми маємо новину, яку треба...

— Це точно зачекає впродовж однієї пісні. Ходімо, Анніко, — Ескал хутко відтягнув мене вбік. Щойно ми опинилися там, де нас не почують, він швидко заговорив: — У тебе такий вигляд, наче ти зараз заплачеш. Спробуй опанувати себе, хоча б на кілька хвилин.

— Зі мною все буде добре, — сказала я. — Просто відверни мене.

Ми почали танцювати, і мені здалося, що я всміхаюся... Я більше не могла знати напевне. Відчувала дивну порожнечу — може, навіть гіршу, ніж від втрати Матері.

— Я колись розповідав тобі, як намагався втекти? — спитав Ескал.

Я насупилася.

— Цього ніколи не було.

— Було, — наполягав він. — Мені було десять, і я щойно дізнався, що одного дня стану королем. Хіба не кумедно? Ти, мабуть, гадала, що я знав задовго до того. І чому більше ні в кого не було людей, які кажуть, як розплановане твоє життя? Чому я не міг дружити з ким хочу? Чому наші батьки вже тоді обговорювали моє весілля?

— Кумедно, — визнала я. — Здається, я знала, що ти станеш королем, раніше, ніж почала розмовляти.

— Ну, я ніколи не стверджував, що так само розумний, як і ти. Не знав, доки Батько не всадовив мене перед родоводом і не показав місця, де були вписані ми з тобою. Більш яскравим чорнилом, це я теж

пам'ятаю. Адже династія стара, а ми були новенькі. Хай там як. Я злякався. Чув, як Батько говорить про захист кордонів та укладання угод, і ще про багато речей, які здавалися завеликими для такого малого хлопчика.

Я підвела на нього очі, співчутливо схиливши голову.

— Ніхто не очікував, що ти правитимеш королівством у десять років, дурненький.

Він усміхнувся та обвів поглядом кімнату.

— Бачиш, це ще одна річ, якої я не розумів до кінця. Щойно я дізнався, що корона буде моя, це почало здаватися нагальним. Наче маю опанувати геть усе. А я не хотів, тож вирішив, що спробую втекти. То було місяців шість по тому, як з'явився Ретт, і він сам був ще дитиною. Але я дуже йому довіряв. Він допоміг мені зібрати речі, і ми замишляли, якого коня мені взяти.

— Стривай, — сказала я, збентежено хитаючи головою. — Кажеш, *Ретт* намагався допомогти тобі втекти, коли тобі було десять?

— Так. Без жодних вагань. Не думаю, що зараз він би таке утнув.

Я хихикнула.

— Зараз у нього набагато більше здорового глузду.

— Погоджуюся. Хай там як, він допомагав мені зібратись, а я писав листа Матері й Батькові, вибачаючись, що їду. І писав там: «Неодмінно передайте корону Анніці. Вона в будь-якому разі впорається краще за мене».

Я відвела погляд.

— Не може бути.

— Може. Я вважав, що ти — зауваж собі, в сім років, — здатна на більше, ніж я в десять. І досі вважаю, що ти могла б правити, якби довелося, Анніко. Гадаю, люди пішли б за тобою хоч у прірву, якби ти наказала.

— Ти кажеш нісенітниці.

Він притягнув мене ближче, щоб я дослухалася до нього.

— Анніко, якщо я і стану успішним королем, то лише тому, що ти будеш тут, зі мною. Знаю: ти завжди скажеш, коли я роблю дурниці, а якщо про я щось забуду, ти майже неодмінно пам'ятатимеш. І знаю: сьогодні ти почувася так, ніби щось у тобі вмерло — я бачив це, коли ти вийшла з-за рогу.

Я відвела погляд. Ніколас правду казав — мене надто легко прочитати.

— Але ти маєш знайти в собі цю силу й триматися за неї. Ти нам досі потрібна — ти досі потрібна *мені*.

Він обережно вів мене паркетом, а я розмірковувала над його словами. Від них мені хотілося плакати із зовсім іншої причини. Ніколас та кайдани обов'язку були для мене наче відсутність надії; Ескал з його вірою в мене був наче повне її відродження.

— Стривай. То ти все ж вибрався з палацу? Батько поїхав тебе шукати?

Ескал зітхнув.

— Я припустився помилки, сказавши кухарці, що мені потрібні харчі, бо я тікаю. Вона розповіла Матері... яка знайшла мене у стайнях і вмовила лишитися.

— Авжеж, вмовила.

— Авжеж, вмовила, — луною відповів він. — Тож хай що ти відчуваєш, знай: я вдячний за тебе і, що б не сталося, я досі поряд.

Я підняла очі на мого нерозумного, сміливого, прекрасного старшого брата.

— Я теж.

Леннокс

В їдальні все було як завжди. Шумно, безладно й темно, як на сонячну пору доби. Я увійшов, вже готовий покласти зап'ясток на руків'я меча, коли згадав, що не почепив його до сніданку. Озираючись на силу-силенну облич, що немов підстерігали мене цього ранку, я раптом відчув, що це погана ідея.

За можливості я снідав до або після того, як у залі було повно людей. Якщо ж не вдавалося, то зазвичай хапав руками те, що міг з'їсти, і тікав. Я стояв на краю зали, вирішивши взяти скибку хліба й піти, хоч був набагато голодніший.

Зрештою, це було неважливо. Підійшла маленька дівчинка і стояла трусячись, дивлячись на мене знизу вгору очима оленяти.

— Що? — спитав я.

Вона розтулила рота, але не промовила ні звуку.

— Не бійся. Не вб'ю я тебе за переказ повідомлення.

Їй явно не здалося це переконливим і знадобилося ще кілька вдихів, щоб заговорити.

— Каван запитує про вас, — сказала вона.

— Справді? — перепитав я, не вірячи власним вухам.

Вона кивнула. А тоді, виконавши завдання, пішла геть так швидко, як тільки могла, не зірвавшись на біг.

Чого б це він запитував про мене? Зітхнувши, я облишив сніданок і рушив до його покоїв — які, гадаю, належали королю, коли було зведено цей замок.

Я нагадав собі про три речі. По-перше, що це *він* послав по *мене*, а не я плазую до нього. По-друге, наразі запхати свою гордість так глибоко, як вдасться. І останнє — дотримуватися правил.

Ніколи не тікати, ніколи не відводити очей, ніколи не виправдовуватися.

Завдяки цьому я вижив.

Я постукав у двері, і він вичекав кілька секунд, перш ніж послати когось впустити мене. Це був Олдрік, і він привітав мене із самовдоволенням виглядом. Широко відчинив двері, і я побачив Кавана, який сидів за столом. Позаду нього стояли на варті його особисті

охоронці: Слоун, Ілліо, Мاستон і — Олдрік, який підійшов і став разом із ними.

Можна було очікувати, що така жадана посада дістанеться мені, адже так? Я був сином тієї жінки, що обвилася навколо його руки. Був тим, хто виконував більшість його брудної роботи. Був тим, кого майже всі в цьому замку боялися найбільше.

Та якщо я хотів чогось із рук Кавана, то мав виривати це. А я відмовлявся падати так низько.

— Викликали, сер? — спитав я, додаючи останнє слово в намаганні здатися шанобливим. Як єдиний нащадок давно втраченого вождя нашого народу, Каван мав би бути проголошений королем, хоч і стверджував, що приберігає цей титул, доки по-справжньому здобуде своє королівство. Щоразу, як намагався уявити Кавана із золотим обручем у його сплутаному волоссі, я не міг утриматися від думки, що зміна місця анітрохи не додасть йому величі.

— Викликав.

Він підняв на мене очі, і я мав чітке відчуття, що мене от-от покарають.

— Настав час тобі проявити себе. Я відряджаю тебе в Похід.

Я майже всміхнувся. Похід. Нарешті!

Походи були способом Кавана випробовувати людей, виявляти, як далеко заходить їхня вірність. У них відбирали лише тих, у кому були впевнені, що вони не втечуть, а всі, хто повертався, трималися з виглядом... недоторканності.

Я почасті здобув її вістрям свого меча, та хотів мати повагу, а не лише страх, із яким люди зазвичай пов'язували моє ім'я.

Кожен набирав собі команду й вигадував бойове завдання. Єдина вимога: результат мав приносити користь людям. Іноді з Походів поверталися з новими харчами, іноді — з новою худобою, іноді навіть — із новими солдатами.

Та було відчуття, принаймні в мене, що, хай якою не є здобич... ніщо по-справжньому не змінюється.

Я покладав цьому край.

— Я згоден, сер. Із радістю.

— Як тобі відомо, ти можеш обрати яке хочеш завдання. Однак, — він навмисно зробив паузу. Те жаске відчуття покарання знову сплило в животі. — Солдатів, які підуть з тобою, обиратиму я.

— Що?!

Усмішка грала на краях губ Кавана. Він насолоджувався цим. Мої очі переметнулися на матір. Завжди мовчазна, вона навіть не глянула на мене.

— Ти маєш проявити себе, але ти надто нерозважливий.

Я відряджаю тебе з ретельно дібраним загоном, з тими, хто стежитиме, щоб ти не зійшов зі шляху, — сказав він.

«Із тими, хто тягнутиме мене донизу», — подумав я.

— По-перше, Ендр.

Я примружився.

— Той... який майже не розмовляє?

— Гріфін.

Я закотив очі.

— Він нічого не сприймає серйозно.

— Шервін.

— Навіть гадки не маю, хто це.

— Блайт.

— Дівчина?

— Та Ініго.

Здавалося, що останнім він задоволений нема куди більше. А чом би й ні? Якщо ніхто інший не зірве мого завдання, це неодмінно зробить Ініго. На своєму обличчі Ініго носив шрам, який залишив йому я. Він точно не прийматиме наказів від мене.

Позаду Кавана Слоун затулив долонею рота, намагаючися приховати сміх. Після всього, що я зробив, після всіх життів, які відібрав, чому я досі повинен намагатися щось довести цим людям?

Я знову глянув на матір.

— Так і мовчатимеш? Провальний Похід забрав у тебе чоловіка, а тепер він намагається зірвати мій. Не маєш що сказати на це?

Здавалося, її це анітрохи не збентежило. Її сріблясте волосся звисало через плече, а в очах була усмішка.

— Якщо ти справжній вождь, яким неодмінно станеш, ти легко змусиш цей загін тебе слухатись. Я вірю.

І знову вона прокреслила лінію на піску. І знову я відступив.

— Дуже добре. Я покажу вам, на що здатен.

Анніка

Я завжди любила дзвони. Одного разу Мати привела мене на вежу з дзвонами й попросила наглядача показати мені там усе.

Я торкнулася величезних мідних дзвонів, і він дозволив мені потягнути за мотузку. Я була надто мала, щоб змусити їх дзвонити. Але їхній звук, чистий вияв радості, що лунав з палацу, означав святкування. Вони дзвонили, коли народжувалося королівське дитя, коли ми здобували велику перемогу, і — єдина нагода, за якої їх чула я, — на свята.

Сьогодні вони дзвонили на честь Дня заснування. Кожен, наскільки видно було з палацу, дивився на балкон, де стояли ми. Нашою роботою було махати юрбі вниз — легковажне завдання, подумав би хтось, але для мене це була одна з небагатьох нагод показати народові Кадіра, що я тут і дбаю про них. Зустрічалася поглядом із багатьма, отримувала повітряні цілунки з кінчиків їхніх пальців і всміхалася, сподіваючись, що вони ніколи не здогадаються, наскільки я не в захваті від свого положення.

Вітер підхопив моє волосся, і я перекинула його через плече, обернувшись до Ескала. Він був такий елегантний у своїй формі, з військовими значками по всій лівій частині грудей.

Я хихикнула від того, як він зашарівся, коли чергова леді вигукнула його ім'я.

— Ти маєш звикати до цього, — сказала я йому. — Лише шлюб врятує тебе від такого обожнювання. І навіть тоді на твоєму шляху, імовірно, все одно жбурлятимуть хустинки. Утім, можливо, цей звичай припинився б, якби ти не нахилився по них щоразу.

Він обернувся до мене, наче вухам своїм не повірив.

— Як можна? Леді потрібна її хустинка!

Я знову розсміялась, і пролунало це разом із дзвонами. По інший бік від Ескала Батько нахилився вперед, дивлячись на мене. За іскрою в його очах я бачила, що цього ранку він був собою, *справжнім* собою.

— Ти сьогодні така схожа на неї, — сказав він. — Із волоссям через плече і таким милим сміхом.

Від тих слів з батькових вуст мені захотілося плакати.

— Справді?

Коли він був таким, коли туман гніву, що оповив його душу після маминого зникнення, на мить розсіявся, мій світ змінився. Я відчула надію. Побачила чоловіка, який колись так пишався мною, так хвалив. Спитала себе, чи може ця людина перепросити за сказане та скоєне; чи може зглянутись і звільнити мене від цих заручин. Відчувала велику спокусу запитати... але я могла гірко помилятись, а він міг зникнути знову.

«Така схожа на неї».

Люди зауважували це мало не щодня, і часом це змушувало мене замислитись.

У мене був мамин кирпатий ніс і попелясто-русяве волосся, а в дальньому коридорі висів її портрет, який нагадував, що мої очі — теж дар від неї. Але я питала себе, чи, бува, не успадкувала від неї чогось іще.

Я пригадувала, як Ескал іноді стояв, надійно перенісши вагу тіла на ліву ногу, і як Батько постійно робив те саме. Чи як вони обидва чхали...

Якщо не дивитись, то я не могла відрізнити одного від іншого. Чи є це і в мені також? Дрібниці, забуті за роки, відколи вона зникла?

— Вітаю, моя улюбленице, — сказав Ніколас, підходячи й стаючи поряд із нами на краю балкона.

Цікаво, чи бувало Матері так само важко всміхатися, чи це теж наша з нею спільна риса.

— Вітаю.

— Їдете на церемоніальне полювання на лисиць? — спитав він, помахавши юрбі вниз.

Було майже нестерпно пропускати такий шанс. Останнім часом Батько рідко випускав мене за межі території палацу. Та, навіть якби я почувалася досить добре для цього, я не прагнула товариства.

— Як я казала вчора ввечері, я трохи нездужаю. Залюбки поїхала б, але краще залишуся на вечір удома, — сказала, виправдовуючись. — Але я знаю, що ви чудовий вершник, тож упевнена, ви впораєтесь.

— Гадаю, так, — відповів він. — Хіба що ви хочете, щоб я залишився з вами.

Я зробила над собою зусилля, щоб говорити рівним голосом.

— Немає потреби. Все одно я просто ляжу спати.

Я перевела погляд на юрбу, всміхнувшись і махаючи знову.

— Я от подумав, — почав він, доки ми й далі віталися з людьми, — я не хочу тривалих заручин. Як гадаєте, можна буде влаштувати весілля за місяць?

За місяць?

Дивне відчуття, ніби... ніби чиясь рука на моєму горлі душить мене.

— Я... я маю спитати в Його Величності. Насправді я не планувала весілля заздалегідь, — сказала я, намагаючись приховати страх за жартом.

— Зрозуміло. Але не гаймо часу.

Я спробувала вигадати привід зачекати... і нічого не спало на думку.

— Як бажаєте, — нарешті відповіла я. Дзвони припинили бити, і ми наостанок кивнули юрбі й розвернулися, щоб піти в дім. Попереду були ще полювання на лисиць і танець, який виконували юні дівчата у дворі, здійнявши стрічки у повітря. Якби я залишилася на балконі, то могла б бачити це здалека. Згодом ми влаштуємо пошуки, на яких діти шукатимуть мальовані камінці, заховані в палаці, а увінчається цей день бенкетом. Воістину, День заснування був моїм улюбленим святом.

Ніколас усміхнувся, коли ми йшли.

— Приємно бачити вас такою люб'язною. Насправді я сподівався обговорити з вами дещо інше.

Він зупинив мене, взявши обидві мої руки у свої. Це був такий ніжний жест, що на мить я здивувалася, звідки взявся мій страх.

Зрештою, це був Ніколас. І я знала його — на відстані — все моє життя.

Може, він і не той, кого я хотіла, але не було в ньому від чого тікати.

— Вам вже вісімнадцять. Справжня леді, до того ж принцеса. Після оголошення заручин я очікую, що ви підбиратимете волосся.

Моє серце впало. Менше як десять хвилин тому мій батько милувався моїм волоссям, таким як є.

— Я... Моя мати завжди носила розпущене волосся. Мені подобається так.

— У приватному житті — гаразд. Але ви більше не дитина, Анніко. Леді має підбирати волосся.

Я важко глитнула. Він був небезпечно близький до того, щоб перетнути межу.

— *Моя мати* була незмірно велична леді.

Він схилив голову й заговорив таким зваженим і спокійним тоном, що дивно, як він примудрявся так сильно дратувати.

— Я не намагаюся розпочати сварку, Анніко. Просто вважаю, що ви маєте виявляти свою зрілість, своє відчуття пристойності. Розумію, що не всі старші жінки підбирають волосся, але більшість — так. Якщо йдете під руку зі мною, то я очікую, що ти матимете пристойний вигляд.

Я відпустила його руку, щоб потягнутися за спину й запуснути пальці в кінчики мого волосся, яке спадало до середини спини. Воно було того ж кольору, що й у неї, з такими ж кучерями. Я тримала його чистим та доглянутим, і було зовсім не соромно розпускати його.

Я готова була до сутички — вже не вперше — але зараз був не час і не місце.

— Це все? — спитала я.

— Наразі так. Піду, перевдягнуся до полювання.

Він підніс мою руку до губ і поцілував, перш ніж піти геть.

Через коридор я бачила, як Батько всміхнувся мені, і знову щирою усмішкою.

Я не хотіла, щоб він бачив мене сумною. Не в такий гарний день. Треба було тікати. Я сховалась у вітальні, де всі готувалися до полювання, і, щойно в палаці знову стихло, прокралася до своєї єдиної схованки.

Увійшовши до бібліотеки, я розгубилась, і знадобилася секунда, щоб збагнути, чому: було темно. Ретт майже не розсував завіс, і бібліотека тонула в сірих тінях.

Тут було моторошно тихо, але не безлюдно. Ретт був тут, біля вхідних дверей. Відкинувшись в оксамитовому кріслі, він бавився з черговим замком. Почувши, як я увійшла, він підняв очі, але не розплився у своїй звичайній усмішці.

— Це новий? — спитала я, обережно сідаючи напроти нього.

Він кивнув і простягнув замок мені. Той виявився важчим, ніж здавався на вигляд. Я витягла шпильку з мого явно непристойного волосся і взялася до справи.

— Де ти його знайшов? На вигляд такий старий, — зауважила я, за допомогою шпильки досліджуючи замкову шпарину.

— Лежав у відрі на кухні. Певно, побачили, що він валяється, а де ключі, ніхто вже не знає.

Він говорив без натхнення, що було на нього не схоже. Ретт навчився відмикати замки та чистити кишені в людних містах на околицях країни, перш ніж потрапив на чесну роботу до палацу.

Моя мати, як я їй казала, була сама великодушність.

Він тяжко працював у стайнях, але виявляв ненаситний голод до навчання. Коли пішла з життя минула господарка бібліотеки, я підказала матері, що юнак із розумом та рішучістю Ретта — найкращий претендент, якому можна її довірити. І так сталося, що мати погодилася. Він тримався природно. Не лише в бібліотеці, але й в усьому, до чого не брався. Він допомагав мені вправлятися з мечем, навіть коли на це не було повного схвалення, і ще знаходив час навчати мене відмикати замки й чистити кишені.

Попри всі балачки, я знала, що мені дуже далеко до його спритності або вміння, та все одно любила цю справу.

— Щось не так? — недбало спитала я, нарешті намацавши шпилькою деталь, яку можна було зрушити.

— Ходять чутки.

— Чутки, — повторила я. — Гм-м. Ніяк не можу вирішити, зло вони чи розвага. Гадаю, залежить від предмета обговорення. Чи те, про що подейкують унизу, не краще за те, що нагорі?

Ретт крутив у пальцях довгу соломинку.

— Ну... це була лише горішня чутка.

Я миттєво завмерла зі шпилькою в руці

— О?

Слова раптом хлинули з нього.

— Ти справді заручилася з Ніколасом? Чому мені не сказала?

Щось у закінченнях його слів, у тому, як немов темніли його очі на цих словах, підказало мені: він неабияк розчарований, що дізнався про це з чужих вуст. Я не чекала, що це поранить його так сильно.

— Так. Заручилася. Це сталося лише вчора ввечері. Я не намагалася приховати це від тебе. Не хочу поки що розповідати про це нікому зокрема.

— То це правда? Ти справді виходиш за нього? — в його голосі була напруга, якимось глибоке емоційне зрушення.

— Так.

— Навіщо?

Я розсерджено здійняла руки.

— Бо мушу, очевидно.

Я знову взялася колупати замок, набагато гірше справляючись тепер, коли була роздратована.

— О, — його голос пом'якшився. — То ти... не закохана в нього?

Я глянула на нього порожніми очима.

— Ні, я його не люблю. Та оскільки я люблю *Кадір*, то все одно вийду за Ніколаса. Хоч і здається, наче хтось збудував клітку навколо моїх грудей, і я не в змозі вдихнути на повні легені. Може... може, я забагато книжок читала.

Я знизала плечима.

— Але я сподівалася *пристрасті*, кохання, яке візьме за плечі здоровий глузд і зіштовхне з кручі. Сподівалася відчуття свободи в межах мого життя... але зі мною цього не станеться. Ніколас — не моя рідна душа й не мій коханий. Він мій суджений, ось і все. Я просто намагаюся знайти, як обернути це на користь.

— Він тобі хоч подобається?

Я зітхнула.

— Ретте, не впевнена, що ці запитання цілком прийнятні, навіть між нами.

Він узяв мене за руку, обхопивши своїми пальцями мої, зімкнені на замку. Я відчувала кожен мозоль, здобутий ним у юності, кожен загоєний поріз.

— Хіба не в цьому річ? Ти завжди можеш поговорити зі мною, Анніко. Чесно.

Я зазирнула в його карі очі, що повнилися ніжністю. Нині я вже мало кому могла розповісти правду. Ескал знав про мене більше, ніж будь-хто, а другою після нього була Ноємі. Матері не було, а Батькові більше не можна було довіряти, принаймні у чомусь справді важливому. Але Ретт... він мав рацію. Я завжди була відвертою з ним.

— Що я маю сказати? — зважилася нарешті. — Я народжена для певної ролі у цьому світі. А вона невіддільна від обов'язків. Намагаюся прийняти її з певною мірою гідності. Чи я закохана? Ні. Але кохання немає в багатьох шлюбах. Наразі лише розраховую на повагу.

— Добре, тоді чи поважаєш ти його?

Я глитнула. Що ж, він влучив у самісіньку суть, чи не так?

— Анніко, ти не можеш цього зробити.

Я розсміялася втомленим невеселим сміхом.

— Запевняю тебе, всі відхідні шляхи я вже дослідила. Якщо принц і принцеса не вільні зупинити це, то навряд чи тут впорається бібліотекар.

Це був удар нижче пояса, і я ніколи б цього не сказала, якби не почувалась такою ображеною.

— Пробач, — сказала я майже миттєво. — Якщо хочеш допомогти, підтримай мене. Просто зараз мені потрібні всі можливі друзі. Потрібні люди, здатні нагадувати мені шукати світлої сторони.

Хвилину він дивився в підлогу.

— Він... примітна постать. Якщо знадобиться щось виміряти, з нього вийде ідеальна палиця.

Я фиркнула від сміху, що насмішило Ретта, і тоді вже розсміялася по-справжньому.

— Ось бачиш, — сказала я. — Вже краще, ніж коли я увійшла сюди.

— Я завжди до твоїх послуг, Анніко.

Я подивилася в очі Реттові, в його щирі карі очі. Принаймні я завжди можу прийти до нього.

А тоді, без жодного попередження, він обхопив моє обличчя руками і впився губами в мої.

Я хутко підстрибнула, впустивши замок з колін на килим.

— Що ти робиш?!

— Ти повинна знати, що я відчуваю, Анніко. І я знаю, ти відчуваєш те саме.

— Нічого ти не знаєш! — сказала я, приголомшено обтираючи губи. — А якби хтось увійшов, знаєш, що тоді зробили б? І тобі було б удесятеро гірше, ніж мені!

Він встав і знову схопив мене за руки.

— То не давай їм шансу, Анніко.

— Що?

— Тікай зі мною.

Мої плечі поникли від втоми.

— Ретте.

— Ти щойно казала, що прагнеш кохання, яке відмітає здоровий глузд. Якщо це не про моє кохання до тебе, тоді я не знаю, про що.

Я похитала головою, збентежена. Невже весь цей час я хибно тлумачила його приязнь?

— Не можу.

— Можеш, — наполягав він. — Подумай про це. Ти можеш піти до своєї кімнати й зібрати всі коштовності, які тобі належать. А я можу обібрати всі кишені звідси до кордону. Щойно ми будемо за межами Кадіра, ніхто не відрізнить тебе серед інших. Ми можемо збудувати дім. Я можу знайти роботу. Ми можемо просто *бути*.

— Ретте, припини казати дурниці.

— Це не дурниці! — присягнувся він. — Подумай про це, Анніко. Ми можемо бути вільними.

На мить я замислилася над його пропозицією. Ми можемо взяти яких завгодно коней, а зважаючи на святкування, якщо зараз поїхати, нас не схопляться до ранку. І, його правда, ніхто не впізнає мене. Останні три роки мене тримали у столиці, і я майже не ступала за межі палацу. Якщо не їхатиму верхи під стягом, люди анітрохи не здогадаються, що в моїх жилах тече королівська кров.

Якби по-справжньому захотіла, то могла б зникнути.

— Ретте...

— Не обов'язково вирішувати зараз. Подумай про це. Скажи лише слово, Анніко, і я заберу тебе далеко звідси. Я кохатиму тебе все життя.

Леннокс

Цілий день я кипів від гніву. Після всього цього часу — ось як відбудеться мій Похід? І навряд чи я міг відмовитися. Не відступати було моєю головною чеснотою.

До пізнього вечора мій гнів улігся достатньо, щоб я міг міркувати тверезо, і через кількох молодших рекрутів послав за тими п'ятьма, яких призначив мені Каван. Чекав на них на краю поля, подалі від очей та вух замку.

Ініго і Гріфін прийшли разом, і я помітив біляве волосся Блайт, яка наближалася слідом за ними. Опирався, коли Каван назвав її ім'я, але, правду кажучи, вона була спритна. По-справжньому спритна. Гріфін, імовірно, мав виправдальні чесноти — я просто не знав, які. А Ініго, хоч і не був моїм улюбленцем у світі, однозначно володів мечем. Або, за потреби, кулаком.

— У чому річ? — спитав Ініго.

Я зітхнув.

— Чекаємо ще на двох. Я вже їх бачу.

Гріфін та Ініго обернулися, глянувши повз Блайт. Вона зробила те саме й помітила за спиною дві фігури в темно-сірому й чорному, які наближались. Спершись рукою на брилу, вона схилила голову, вітаючись з Ініго і Гріфіном. Мені ж дістався довгий погляд.

— Хотів мене бачити? — нервово спитав Ендр, наблизившись.

— Так. А ти, я так розумію, Шервін? — спитав я приземкуватого хлопця позаду нього.

— Так. Сер. Тобто, так, сер.

Я зітхнув, схрестивши руки на грудях.

— Що ж, мої вітання. Каван призначив вас усіх до мене в Похід.

Почувши це, Ініго підібрався.

— Призначив? Так Походи не влаштовують.

— Наче я цього не знаю, — огризнувся я. — Але вже є як є. Певно, щоб на ділі довести власну спроможність, я повинен вміти командувати ким завгодно та за будь-яких обставин.

Ініго заговорив не одразу.

— Стривай. Ти ще маєш щось йому доводити?

Це було вперше, коли він визнав довгий перелік моїх заслуг. Можливо, вперше, коли його хоч хтось визнав.

Я виставив руки перед собою.

— Вочевидь так.

Ініго втупився в землю, швидко розмірковуючи. Потім глянув мені у вічі, явно дійшовши того ж висновку, що і я перед тим, як вийти з покоїв Кавана.

— Так, — сказав я. — Це пастка.

— Чому ти завжди такий похмурий? — спитав Гріфін, який увесь цей час усміхався.

— Ні, подумай про це, — серйозно почав Ініго, привертаючи всі погляди до себе. — Зазвичай між Походами минає місяць або більше, але він змушує тебе вирушати одразу після Олдріка, щоб усі порівнювали твої здобутки з його. Ба більше, він не дає тобі зібрати власну команду або взяти час на планування. Не хоче, щоб ти гідно проявив себе, — завершив він, підіймаючи на мене очі. — Хоче, щоб ти схибив.

Я вказав на нього.

— Саме так. Шервіне, до цієї миті я не знав про твоє існування. Ендре і Блайт, я дуже мало знаю про ваші здібності, тож не можу покладати на вас великих сподівань. Гріфіне, я не можу сприймати тебе серйозно, бо ти сам нічого серйозно не сприймаєш. Й, Ініго... гадаю, всі вже знають, що між нами немає приязні.

Ініго вишкірився.

— Так, я радше скину тебе з гори Говатар, ніж допомагатиму.

— І я радо зроблю те саме. Тож тебе відрядили до мене, щоб зірвати всю справу. Нам призначено було схибити.

Запала мить тиші, мовчання на похороні мого поки що найбільшого особистого прагнення. А тоді заговорила Блайт.

— Що ж, прикро тебе розчарувувати, та я ніколи не хиблю, — останнє слово вона промовила з виразом огиди, й Ініго всміхнувся.

— Її правда, — швидко зауважив він. — Її влучність у стрільбі з лука майже бездоганна, а коли йдеться про витривалість, що ж... мало хто може зрівнятися з нею.

Блайт відвела погляд.

— Дякую.

— Звісно.

— Я вмію бути серйозним, — пронив Гріфін, чим розсмішив усіх. — Справді! Вмію.

— Ти лише кепкувати вмієш, — утомлено сказав я. — Фліртуєш. Бавишся.

Він знизав плечима

— Хтось має це робити. Наше життя й без того надто похмуре.

Що ж, слушне зауваження. Ну, гаразд. Блайт спритна й добре володіє луком. Гріфін... ну, якщо забути про його нескінченні жарти, він дуже добре показував себе в рукопашному бою. А Ініго? Для нього майже не існувало непідвладних речей, якщо він вирішив спробувати.

Я подивився на Шервіна.

— А ти? Що ти вмієш?

— Просто зараз я багато працюю на землі. Але Ініго навчає мене битися.

Я знову подивився на Ініго, не маючи потреби питати.

— Він подає надії з мечем. Стрільба вимагає більшої майстерності. А щодо Ендра, він сором'язливий, але... — він глянув на нього, — краще орудує мечем у сідлі, ніж пішки. Вражає.

Ха. Схоже, Каван навіть не знав, чим володіє. Якби знав, то нізащо не призначив би до мене людей з такими навичками.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.

На жаль, цей розділ недоступний у безкоштовному уривку.